

A jászárokszállási Népfőiskolai Társaság 30 éves működése

A népfőiskolai mozgalom Magyarországon elsőként városuk szülötte, dr. Czettler Jenő *Népfőiskola* című művében szerepel, melyet a *Magyar Gazdák Szemléjében* jelentetett meg, 1913-ban. Az első világháborút követő tragédiásorozat, amely a trianoni békediktátumba torkollott, nem ingatta meg Czettler Jenő hitét a nemzet újjászületésében. Sokoldalú tudományos és politikai tevékenysége révén a két világháború közötti időszak elismert személyisége, parlamenti képviselő, majd felsőházi tag volt. Jászárokszálláson a Népművelési Bizottság havonként rendezett kultúrdélutánokat, melyeken Czettler Jenő egyetemi tanár és tanártársai voltak az előadók. A szervezet elnöke Aczél József plébános volt, munkáját Maliska Károly iskolaigazgató és dr. Hudomel József orvos segítette. A településen 1909-től hetilapot jelentettek meg: Nigrinyi Ferenc nyomdájából került ki a *Jászárokszállás és Vidéke*. 1920-tól kezdte önálló nyomdászati tevékenységét Raffay Ferenc. Jászárokszállás keresztény szellemű lakosságának támogatásával 1921. május 1-étől jelent meg a *Jászvidék*.

A Jászságban a Jászberényi Tanítóképző tanárai kezdeményezték a népfőiskolai képzés meghonosítását. Az 1938–41 közötti években a líceum tanárai tudományos munkáikban és a Magyar Rádióban tartott előadásaikban új hangot hoztak a felnőttek képzésével kapcsolatban. Az *Ugar* című, 1939–44 között megjelent folyóirat őrzi ezen évek szellemiségét.

1942 januárjában indult az első Jász Népfőiskola. 32 tanuló költözött a képző első emeletén lévő kollégiumba. A kurzus 305 tanórából állt, száz gazdasági vonatkozású, 18 magyar irodalmi, 5 néprajzi, 15 fogalmazási és helyesírási, 20 történelmi-alkotmánytani, 10 földrajzi, 20 természetismereti, 10 nemzetgazdasági, 10 hit- és erkölcstani, valamint 15 jellem- és illetmáni foglalkozásként. Reggel imádsággal kezdték, este művészeti programmal zárták a tanítási napot. A résztvevők között volt Faragó Sándor jászárokszállási ifjú, aki lakhelyén próbált népfőiskolai egyesületet szervezni, de a világháború áldozata lett.

2012-ben a Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti Karán tudományos konferenciát rendeztünk a Jászság felnőttképzésének múltjáról. Az 1950 és 1960 közötti években Papp Géza és felesége helyi pedagógusok még rendeztek népfőiskolai előadásokat a nagyárki tanyasi iskolában, színjátszó és ismeretterjesztő előadásokat tartottak (Harangi László a *Népművelés* című lapban méltatta munkájukat).

Társaságunk 30 évvel ezelőtt, felelevenítve az 1950-es évekig működő, azonos nevű társaság működését, átvállalta annak szellemi örökségét. Nagy Ignác kőművesmester, az egyesület alapítás kezdeményezője és vezetője még személyesen ismerte az elődök munkáját. Tanulmányai során Császár Elek, Jászárokszálláson dolgozó pedagógus írásait is megismerte. 1990-ben, a rendszerváltás hajnalán nagy reményekkel jöttek létre az 1949 előtt már működött, illetve egészen új civil szervezetek. Jászárokszállás 1867 és 1920 között 38 bejegyzett civil szervezettel rendelkezett.

A szervezőmunkát 1990 őszén kezdtük meg, nem volt egyszerű az internet előtti világban az alapítás. A mezőgazdaságban lezajlott természerkezet-változásra történő felkészülés sokakat mozgatott meg. Biokertészeti programunkat dr. Farkas Miklós, a gazdakör akkori elnöke készítette. 1991-ben a *Jászvidékben* és a *Szolnok Megyei Néplapban* közzeltük programjainkat. 1991. október 10-én a *Magyar Fórum* Gazdaköri rovatában publikáltuk

mezőgazdasági terveinket. Ebben az időszakban munkánk komoly figyelmet kapott. 1992 márciusában Szikra Ferenc polgármester Ballagó Zoltán és Nagy Ignác egyesületi elnök társaságában részt vettünk az első Jász Népfőiskola alapításának ötvenedik évfordulója alkalmából rendezett tudományos konferencián. Benda Kálmán akadémikus és Sz. Tóth János méltatták a jubileum jelentőségét. Szarvas Péter lelkész úr irányításával elkezdtek az egyháztörténeti előadásorozatunkat. 1992 nyarán az egyesületek és a demokrácia témája került bemutatásra. 1993-ban elnyertük az ENSZ *Pro Habitat* díját, majd működésünk tízéves évfordulóján, 2001-ben *Jász-Nagykun-Szolnok Megye Közművelődési Díját* vehettük át. A 2009. évben a helyi önkormányzat *Jászárokszállás Városért* kitüntető címet adományozott egyesületünknek.

Nehéz röviden összefoglalni a 30 esztendő eseményeit és munkáját, ezért csak a főbb tevékenységformákról tesztek említést. Megalakulásunk óta éves programokat készítünk, melyet két féléves időszakra bontunk. Így félévenként legalább egy előadásorozatot szerveztünk. Az első időszakban megismertettük tagjainkat és az érdeklődőket a biokertészet alapjaival. Biokertészeti előadásorozatunkon tartott előadást Soltész Sándor, dr. Menyhárt Zoltán, Györffy Sándor, Bálint György és Török Szilveszter, a természetgyógyászat témakörében Szabó György, Oláh Andor előadásai voltak a legsikeresebbek.

Az indulástól kezdve hagyománnyá vált, hogy évente, az őszi időszakban az egri teológia tanárainak közreműködésével vallástörténeti kurzusokat szerveztünk. Szólészeti-borászati tanfolyamot tartottunk, melyhez felvettük a kapcsolatot a gödöllői Szent István Egyetem oktatóival. Felejthetetlenek voltak dr. Selmeczi László régész jászágói ásatásainak megismerésével összefüggő előadásai és helyszíni kalauzolásai.

Családi programjaink is nagy népszerűségnek örvendtek. A téma kiváló szakemberei beszéltek az iskolaérettségről, a kisgyermekkori beszédhibák javíthatóságáról, valamint a családi kommunikáció gyakorlati problémáiról. Programsorozatukra alapítványi támogatást kaptunk. Előadóink a Jászberényi Tanítóképző Főiskola Pedagógia tanszékének oktatói voltak: dr. Fábiánné Kocsis Lenke és dr. Tóth Edit segítették a képzést. Külön előadásorozatot indítottunk fiataloknak az alkoholizmus és a kábítószer-fogyasztás veszélyeiről, valamint a kilábalás lehetőségeiről. Foglalkoztunk az időskor társadalmi és egészségügyi problémáival.

Művészettörténeti kurzusunk növelte ezen oktatási forma elfogadónak táborát. Párizs, Firenze, Bécs, Drezda képtáraiban ismerkedtünk kontinensünk vizuális kultúrájával. Működésünk első öt évében 70 előadást szerveztünk. Eredményeinket Nagy Ignác alapító elnök ismertette. Megemlékeztünk Papp Géza művésztanár munkásságáról, aki az ötvenes években még rendezett népfőiskolai programokat. Vallástörténeti sorozataink a *Biblia* világától a kereszténység felvételén át vallásfilozófiai kérdésekig, valamint a nagy világvallások megismeréséig terjedtek. A *siker titkai* címmel 2008-tól évente filmtörténeti előadás-sorozatot tartunk és filmklubot működtetünk a Jászárokszállási Ipartestülettel együtt. Egyháztörténeti sorozataink előadói Veres András püspök, Mikolai Vince rektor és Czákó István pápai prelátus urak voltak. Gyenes Gyula pápai prelátus plébános segítségével sikeressé előadásorozatainkat. A legsikeresebb a keresztény család sorozatunk volt. Napjainkban Kiss Csaba apátplébános atya egyesületünk szellemiségét is meghatározva irányítja ezt a tevékenységi területet. Nagy Ignác halála után Wirth István, majd 2008-tól 2012-ig Szikra Ferenc volt az egyesületi elnök. 2012-től ismét Wirth István tölti be az elnöki posztot.

Együttműködő partnereink: dr. H. Bathó Edit, a Jász Múzeum igazgatója, Nagyné Kiss Mária, a Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Népfőiskolai Társaság elnöke, dr. Dobos László, a

Jászok Egyesületének ügyvivője, dr. Barkó Endre, a SZIE–ABK dékánja. 2005 és 2012 között a Szent István Egyetem Alkalmazott Bölcsészeti Karának Felnőttnevelési és Társadalomelméleti Tanszékével szerveztünk közös programokat. A Jászárokszállási Deák Ferenc Gimnázium tanárai és Jászárokszállás pedagógusai is mindig segítségükre voltak.

Büszkék vagyunk arra, hogy az évek során több kiadványt jelentettünk meg: Petró László: *A talicska éneke* (versek), Méri Géza: *A jászárokszállási színjátszás története*, Fekete László: *Egy palóc szép emlékei a Jászságról*, Szántó László: *Lírai vallomások* (versek), Méri Géza: *Gólok és emlékek I. Labdarúgás Jászárokszálláson*, Kóczián Gyula: *Jász-Árokszállás múltja és jelene 1996* (reprint kiadás). Terveztük: Méri Géza *Gólok és emlékek II.* kötetének kiadását, de a szerző fájdalmasan korai halála ezt lehetetlenné tette (V. Molnár László: *Tükörképek egymásról. Jászárokszállás*, 2012).

A színjátszás történetéről megjelent könyv, illetve a régi színjátszóknak szervezett találkozó nagy sikere elvezetett a színjátszó hagyományok újjászületéséhez. Egy lelkes drámapedagógus, Kovács Béláné vezetésével 1997-ben alakult meg színjátszó körünk. Településünkön mindig is nagy hagyománya volt a színjátszásnak. Innen indult el Pethes Imre, Kaszab Anna, Görbe János, a nemrég elhunyt Bordás György *Liszt-díjas* operaénekes, a ma élő művészek közül Farkas Bálint operetténekes. Rangos helyi kulturális eseménnyé váltak a színházi bemutatók. Elsőként 1997-ben Tóth Ede *A falu rossza*, majd 1998-ban Móricz Zsigmond *Nem élhetek muzsikaszó nélkül*, 1999-ben Móricz Zsigmond *Sári bíró*, míg 2000-ben Molnár Ferenc *Doktor úr* című darabja került színre, majd ezt követte 2001-ben a *Charley nénye*, 2002-ben pedig az *Imádok férjhez menni* című darab, 2003-ban a *Zürzavaros éjszaka*, 2004-ben pedig a *Szabin nők elrablása* került bemutatásra. Kovács Bélánét 2001-ben kitüntették a megye közművelődési díjával.

1999–2005-ig működött népfőiskolánk ifjúsági tagozata. A fiatalok aktívan részt vettek a szervezet programjain, rendezvényein, de természetesen saját programokat is szerveztek. Az elmúlt időszakban közös, ötnapos kiránduláson voltak Erdélyben. *Polgárosodás és nemzeti gondolat* címmel hétnapos közös túrán voltak Zala megyében. 2004 nyarán Balassi-emléktúrát szerveztek Esztergom–Zólyom–Hibbe–Krakkó útvonalon. A Liptó megyei Hibbe templomában megkoszorúzták a költő sírját. Több kísérlet történt az ifjúsági tagozat felélesztésére, de az utóbbi időszakra az a jellemző, hogy inkább a főiskolai hallgatók csatlakoznak egyesületünkhöz, mivel jó kapcsolatot alakítottunk ki a SZIE Jászberényi Alkalmazott Bölcsészeti Karával.

Egyesületünkben hagyományossá váltak a közös kirándulások. Évente több alkalommal szervezünk egynapos belföldi kirándulást, illetve minden évben hosszabb tanulmányutat. Deák Ferenc életútját követtük 2005-ben. Kehidán Vereb András tartott megemlékezést a Jászárokszállási Gimnázium névadójáról. Jurisics Miklós-emléktúránkon Zengg, a szülőváros, Fiume, majd Kőszeg következett. 1993-tól a jászárokszállási temetőben tartottunk megemlékezést június 4-én, melynek kezdeményezői Csikós Alajos és Ficzek Antal tagtársaink voltak. Jelenleg a templom szomszédságában újra van városi emlékhelyünk. Bejártuk a szomszédos országok magyarlakta területeit, többször voltunk Erdélyben, szerveztünk túrát a Fertő-tó körül, nagy sikerű volt az osztrák vártúránk, illetve nagyon jól éreztük magunkat Olaszországban is. Megismerkedtünk Velence, Firenze és Padova nevezetességeivel. 2008 nyarán jártunk Horvátországban és Szlovéniában. A Szent István Egyetemmel kialakult kapcsolataink révén részt vettünk egy Cseh- és Szászországi tanulmányúton Bécs–Prága–Drezda útvonalon. Prága ezután még négy alkalommal volt úticélunk. Strassbourg és Reims érintésével Párizsban jártunk, Krakkó és Czeszochowa is felejthetetlen élményeket adott.

II. Rákóczi Ferenc sírjának megkoszorúzása Kassán 2015-ben
(Wirth István felvétele)

Évente több alkalommal tartunk társas összejöveteleket, így farsangi bált, nőnap és anyák napi összejövetelt, május elsején családi napot az Ipartestülettel együtt, augusztus hónapban nyárbúcsúztatót a Sás-tónál. Az évrő közgyűlést, mely egyúttal zenés-táncos összejövetel is, évenként rendezzük meg. Legutóbb 2020. február 3-án közgyűlésünk után 68 fő részvételével báloztunk. Az utóbbi években az Ipartestülettel közösen rendezett udvari összejövetelek színesítik programjainkat. A legfontosabb közös eredményünk maga a 83 tagot számláló lokálpatrióta közösség, melynek tagjai immár 30 esztendeje éltetik egyesületünket.

Wirth István

Irodalom. *Balla Ferenc:* Egy vidéki kis újság születése és csevevész csecsemőkora. Jász-kunság 1993. február. 42–45.; *Balla Ferenc–Wirth István:* Egyletek, egyesületek a Jászságban 1867–1919. Eger, 1991; *Csikós Gábor:* Jászárokszállási almanach. Budapest, 2012; *Czettler Jenő:* Népfőiskolák. Magyar Gazdák Szemléje 18. évf. 1913. május 5. sz. 282–290.; *Farkas Ferenc:* A jászsági nyomdák krónikája 1867–1949. Jászok Egyesülete, Budapest, 2010. 438–456.; *Herbert János:* Jászárokszállás nagyközség monográfiája. Jászárokszállás, 1926; *Tóth Lászlóné:* Volt egyszer egy nagyárki iskola. Jászárokszállás, 2011; *Wirth István:* A Jászárokszállási Népfőiskolai Társaság életéből. Jászság Évkönyv. Jászberény, 2004. 150–153.; *Wirth Gábor:* Online kutatók éjszakája 7. Edutus Egyetem, 2020. 11. 27. A népfőiskolák szerepe és lehetőségei a turizmus fejlesztésében (YouTube előadás).